

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตกล้วยไม้รองเท้านารีเชิงการค้า:
กรณีศึกษาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตรัง
(พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง)

ชื่อและนามสกุล นางสาวพรรัตน์ ถวิลเวทิน

แขนงวิชา การจัดการการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. อังนรา โพธิ์ดี
2. อาจารย์ ดร. เสริฐพงษ์ เลขะวัฒนะ

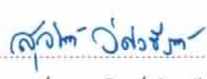
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิติ กันตังกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อังนรา โพธิ์ดี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เสริฐพงษ์ เลขะวัฒนะ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตกล้วยไม้รองเท้านารีเชิงการค้า:

กรณีศึกษาศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตรัง (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง)

ผู้วิจัย นางสาวนพรัตน์ ถวิลเวทิน **รหัสนักศึกษา** 2519000422

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา โพธิ์ดี (2) อาจารย์ ดร. เศรษฐพงศ์ เลชะวัฒนะ

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตกล้วยไม้รองเท้านารีเชิงการค้าของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตรัง (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) ทั้งด้านตลาด ด้านเทคนิค ด้านการจัดการ และด้านการเงิน โดยในการผลิตจะใช้สูตรอาหารสังเคราะห์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ได้จากการวิจัยและจดสิทธิบัตรแล้ว

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) สมาชิกชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย 2) ผู้จำหน่ายกล้วยไม้ทั่วไปและกล้วยไม้รองเท้านารี และ 3) ผู้ซื้อต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีของโครงการวิจัยการเพาะเมล็ดกล้วยไม้รองเท้านารีในสภาพปลอดเชื้อ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้ง 3 กลุ่มจำนวน 40 16 และ 25 ราย ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม นอกจากนี้ได้จัดสนทนากลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้านกล้วยไม้ไทย อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรังและนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรรวม 35 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นไปได้ด้านตลาด กลุ่มลูกค้าเป้าหมายของศูนย์ฯ คือ ผู้จำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารี สมาชิกชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย กลุ่มผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ทั่วไป และกลุ่มชุมชนที่ต้องการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีเพื่อเป็นสินค้าประจำจังหวัด ประมาณการความต้องการของตลาดกล้วยไม้รองเท้านารีพันธุ์แท่นิดที่พบในภาคใต้อย่างน้อย 28,350 ต้น/เดือน ความต้องการซื้อจากศูนย์ฯ ประมาณ 14,736 ต้น/เดือน 2) ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค ศูนย์ฯ มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการ เครื่องมืออุปกรณ์ โรงเรือน ดินแม่พันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต และบุคลากร 3) ความเป็นไปได้ด้านการจัดการ ศูนย์ฯ เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหลักคือผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพแก่เกษตรกร มีกำลังผลิตต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีได้เพียง 5,900 ต้น/เดือนซึ่งต่ำกว่าความต้องการซื้อของกลุ่มลูกค้า 4) ความเป็นไปได้ด้านการเงิน มีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 9 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ 17,677,029 บาท ดัชนีกำไร 4.03 เท่า และอัตราผลตอบแทนของโครงการร้อยละ 30.64 แสดงว่าโครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน เมื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการภายใต้สถานการณ์ยอดขายลดลงร้อยละ 25 และร้อยละ 50 พบว่า โครงการยังคงได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า

คำสำคัญ การศึกษาความเป็นไปได้ กล้วยไม้รองเท้านารี ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดตรัง

Thesis title : Feasibility Study on the Investment of Lady Slipper Orchid (*Paphiopedilum* spp.) Commercial Production: Case Study of Trang Agricultural Occupation Promotion and Development Center (Tissue Culture)

Researcher: Miss Nopparat Thawinwathin; **ID:** 2519000422;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Ajchara Pothidee, Associate Professor; (2) Dr. Setapong Lekawatana; **Academic year:** 2012

Abstract

The objective of this research was to study the feasibility of the market, technical, management, and financial aspects on the investment of lady slipper orchid (*Paphiopedilum* spp.) commercial production of Trang Agricultural Occupation Promotion and Development Center (Tissue Culture) by using a tissue culture technique of appropriate synthetic media that had already been researched and patented.

The population in this study consisted of 3 groups; 1) members of Paphiopedilum Club of Thailand 2) traders selling general and Paphiopedilum orchid, and 3) buyers of Paphiopedilum seedling from a tissue culture project. The samples in each group were 40, 16, and 25 persons respectively. Questionnaires were used to collect data. A focus group discussion was also held with members of an orchid production community enterprise and agricultural extensionists (total 35 persons) in Wangwiset District, Trang Province. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics, namely, frequency, mean, and percentage.

The study revealed that 1) the target customer groups were traders of lady slipper orchid, members of Paphiopedilum Club of Thailand, interested groups in general, and community groups who wanted to plant Paphiopedilum in order to sell a unique product of the province. The estimated market demand for wild Paphiopedilum found in the South of Thailand was at least 28,350 plantlets/month. The estimated market share of the center was above 14,736 plantlets/month. 2) for technical feasibility, the center possessed a well-equipped laboratory, greenhouse, mother plants, production technology, and personnel. 3) for management feasibility, the center was a government agency whose mission was to produce plantlets supporting the occupation of farmers. Paphiopedilum seedling production capacity was 5,900 plantlets/month, which was below the demand of the target market. 4) for financial feasibility, the payback period was 4 years 9 days, net present value was 17,677,029 baht, profitability index was 4.03, and internal rate of return was 30.64 percent. Sensitivity analysis of the project under scenario of sales decreasing by 25% and 50% found that this project would still be profitable.

Keywords: Feasibility study, Lady slipper orchid, Agricultural Occupation Promotion and Development Center, Trang Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา โพธิ์ดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อาจารย์ ดร.เศรษฐพงศ์ เลชะวัฒนะ ผู้อำนวยการ ส่วนส่งเสริมการผลิตผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชสมุนไพร สำนักส่งเสริมและการจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณสมาชิกชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทยทุกท่านและ คุณองอาจ ตันทวนิช ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับกล้วยไม้รองเท้านารี ขอขอบคุณ คุณเย็นลิ้มชา วีระวัฒนเมธิน ที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มตลาดกล้วยไม้รองเท้านารี ขอขอบคุณ สำนักงานพัฒนาการวิจัย การเกษตร (องค์การมหาชน) หรือ สวก. สนับสนุนหนังสือคู่มือการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารี เพื่อแจกให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตรัง (พันธุ์พืช เพาะเลี้ยง) ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลของศูนย์ฯ และขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่และเพื่อนนักศึกษา สาขาการจัดการทรัพยากรเกษตรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์นี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การ สนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

นพรัตน์ ถวิลเวทิน

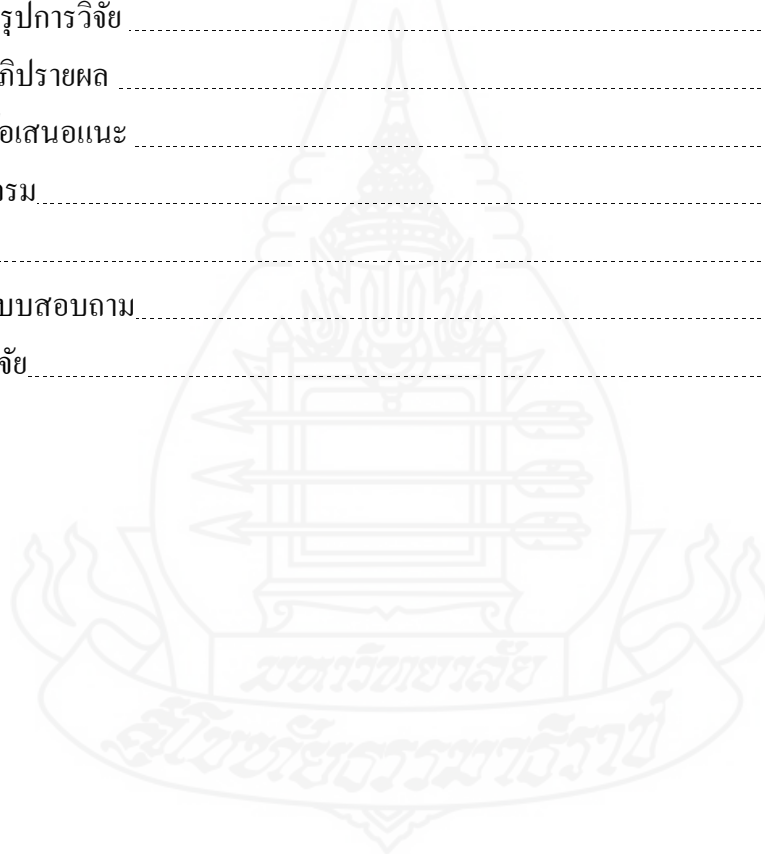
พฤศจิกายน 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สถานการณ์การผลิตและตลาดกล้วยไม้รองเท้านารีในประเทศไทย	8
ข้อมูลเกี่ยวกับกล้วยไม้รองเท้านารี	13
ข้อมูลทั่วไปของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตรัง	27
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกล้วยไม้รองเท้านารี	35
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการด้านตลาด	53
การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการด้านเทคนิค	85
การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการด้านการจัดการ	96
การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการด้านการเงิน	99
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
สรุปการวิจัย	117
อภิปรายผล	120
ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	129
แบบสอบถาม	130
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	ปริมาณและมูลค่ากล้วยไม้รองเท้านารีที่ประเทศไทยส่งออก ปี 2552-2553	9
ตารางที่ 2.2	ปริมาณและมูลค่ากล้วยไม้รองเท้านารีที่ประเทศไทยส่งออก ไปประเทศหลักปี 2552-2553	10
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย	54
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารีของกลุ่มตัวอย่างสมาชิก ชมรมกล้วยไม้รองเท้านารีแห่งประเทศไทย	55
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ยระยะเวลาที่ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้รองเท้านารี	58
ตารางที่ 4.4	ชนิดพันธุ์และปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจซื้อกล้วยไม้รองเท้านารีเพื่อปลูกเลี้ยง	58
ตารางที่ 4.5	ราคากล้วยไม้รองเท้านารีระยะต่างๆที่ผู้ปลูกเลี้ยงต้องการซื้อ	59
ตารางที่ 4.6	การจำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารี	60
ตารางที่ 4.7	ชนิดพันธุ์และปัจจัยที่มีผลต่อการจำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารี	62
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยจำนวนกล้วยไม้รองเท้านารีที่จำหน่ายได้ต่อเดือน	63
ตารางที่ 4.9	ราคากล้วยไม้รองเท้านารีระยะต่างๆ ที่ต้องการซื้อเพื่อจำหน่าย	63
ตารางที่ 4.10	ความต้องการซื้อกล้วยไม้รองเท้านารีจากศูนย์ฯของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
ตารางที่ 4.11	ข้อมูลทั่วไปของผู้จำหน่ายกล้วยไม้ทั่วไปและผู้จำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารี	65
ตารางที่ 4.12	ข้อมูลการจำหน่ายของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ยระยะเวลาที่จำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารีของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
ตารางที่ 4.14	การจำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารีของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตารางที่ 4.15	แหล่งที่มา สาเหตุที่จำหน่าย และวิธีการจัดส่ง ของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่จำหน่ายกล้วยไม้รองเท้านารี	68
ตารางที่ 4.16	ข้อมูลชนิดและปัจจัยที่ทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อกล้วยไม้รองเท้านารี	69
ตารางที่ 4.17	จำนวนต้นกล้ากล้วยไม้รองเท้านารีที่จำหน่ายในรูปแบบต่างๆ	70
ตารางที่ 4.18	ราคากล้วยไม้รองเท้านารีระยะต่างๆ ที่ต้องการซื้อเพื่อจำหน่าย	71
ตารางที่ 4.19	ความต้องการซื้อกล้วยไม้รองเท้านารีจากศูนย์ฯของกลุ่มตัวอย่าง	71
ตารางที่ 4.20	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
ตารางที่ 4.21	วัตถุประสงค์ของการซื้อและวิธีการขนส่งกล้วยไม้รองเท้านารี	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 ชนิดและระยะต่างๆ ของกล้วยไม้รองเท้านารีที่ผู้ตอบแบบสอบถามซื้อจากศูนย์	74
ตารางที่ 4.23 ส่วนแบ่งตลาดของต้นกล้วยไม้รองเท้านารีพันธุ์แท้ ที่พบในภาคใต้ระยะต่างๆ	84
ตารางที่ 4.24 ประเมินการขยายกล้วยไม้รองเท้านารีของศูนย์	85
ตารางที่ 4.25 อุปกรณ์สำหรับการผลิตต้นกล้วยไม้รองเท้านารีของศูนย์	89
ตารางที่ 4.26 ปริมาณการผลิตพืชของห้องปฏิบัติการของศูนย์	93
ตารางที่ 4.27 แผนการผลิตกล้วยไม้รองเท้านารีของศูนย์	94
ตารางที่ 4.28 ประเมินการค่าใช้จ่ายในการผลิตกล้วยไม้รองเท้านารี	96
ตารางที่ 4.29 การกำหนดขอบเขตและหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งงาน	98
ตารางที่ 4.30 ประเมินการขยายของโครงการ	101
ตารางที่ 4.31 ประเมินการกระแสเงินสดของโครงการ	102
ตารางที่ 4.32 กระแสเงินสดสุทธิสะสมรายปีของโครงการ	103
ตารางที่ 4.33 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรายปีของโครงการ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 3.75	103
ตารางที่ 4.34 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรายปีของโครงการ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 25 และร้อยละ 35	104
ตารางที่ 4.35 ประเมินการขยายเมื่อขยายลดลงร้อยละ 25	106
ตารางที่ 4.36 ประเมินการกระแสเงินสดของโครงการเมื่อขยายลดลงร้อยละ 25	107
ตารางที่ 4.37 กระแสเงินสดสุทธิสะสมรายปีของโครงการเมื่อขยายลดลงร้อยละ 25	108
ตารางที่ 4.38 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรายปีของโครงการ เมื่อขยายลดลงร้อยละ 25 ที่อัตราคิดลดร้อยละ 3.75	108
ตารางที่ 4.39 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรายปีของโครงการ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 20 และร้อยละ 25 เมื่อขยายลดลงร้อยละ 25	109
ตารางที่ 4.40 ประเมินขยายเมื่อขยายลดลงร้อยละ 50	111
ตารางที่ 4.41 ประเมินการกระแสเงินสดของโครงการเมื่อขยายลดลงร้อยละ 50	112
ตารางที่ 4.42 กระแสเงินสดสุทธิสะสมรายปีของโครงการเมื่อขยายลดลงร้อยละ 50	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.43 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิรายปีของโครงการ เมื่อขอขยายลดลงร้อยละ 50 ที่อัตราคิดลดร้อยละ 3.75.....	113
ตารางที่ 4.44 มูลค่าปัจจุบันของโครงการที่อัตราคิดลดร้อยละ 5 และร้อยละ 10 เมื่อขอขยายลดลงร้อยละ 50.....	114
ตารางที่ 4.45 ผลการวิเคราะห์โครงการด้านการเงิน.....	115

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 กล้วยไม้ร่อนเท้านารีที่พบในภาคใต้.....	17
ภาพที่ 2.2 โรงเรือนแบบเปิด	19
ภาพที่ 2.3 โรงเรือนแบบปิด.....	19
ภาพที่ 2.4 ต้นกล้ากล้วยไม้ร่อนเท้านารีที่พร้อมออกจากขวด.....	20
ภาพที่ 2.5 การนำต้นกล้ากล้วยไม้ร่อนเท้านารีออกจากขวด.....	21
ภาพที่ 2.6 การจุ่มสารเพื่อป้องกันกำจัดโรค.....	21
ภาพที่ 2.7 วัสดุปลูกต้นกล้ากล้วยไม้ร่อนเท้านารี.....	22
ภาพที่ 2.8 การปลูกต้นกล้ากล้วยไม้ร่อนเท้านารี.....	22
ภาพที่ 2.9 ระยะไม่วาด.....	25
ภาพที่ 2.10 ระยะไม้นี้ว.....	26
ภาพที่ 2.11 ระยะไม่วุ้น.....	26
ภาพที่ 2.12 ระยะไม้ออกดอก.....	27
ภาพที่ 2.13 แผนที่แสดงสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ.....	28
ภาพที่ 2.14 เขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ฯ.....	29
ภาพที่ 2.15 อาคารสำนักงาน / ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช.....	29
ภาพที่ 2.16 อาคารฝึกอบรม.....	30
ภาพที่ 2.17 อาคารหอพัก.....	30
ภาพที่ 2.18 โรงเรือนอนุบาล 1 และ โรงเรือนอนุบาล 2.....	31
ภาพที่ 2.19 โรงเรือนอนุบาล 3.....	32
ภาพที่ 4.1 โรงเรือน.....	86
ภาพที่ 4.2 กิจกรรมภายในห้องตัดย้ายเนื้อเยื่อ.....	87
ภาพที่ 4.3 ห้องวางเลี้ยง.....	87
ภาพที่ 4.4 ขั้นตอนการผลิตกล้วยไม้ร่อนเท้านารี.....	92
ภาพที่ 4.5 โครงสร้างองค์การของศูนย์ฯ.....	97
ภาพที่ 4.6 แผนภูมิแกนต์แสดงภาระงานใน 1 สัปดาห์.....	99